

بررسی وضعیت موجود شایستگی‌های دانشجومعلم‌ان آموزش ویژه

صابره بذرافشان^۱، اسماعیل زارعی زوارکی^۲، پرویز شریفی درآمدی^۳، علی دلاور^۴

۱. دکترای تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

۲. دانشیار گروه روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران.

۳. استاد تمام گروه روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران.

۴. استاد ممتاز گروه روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت موجود شایستگی‌های دانشجومعلم‌ان آموزش ویژه انجام شد. برای انجام این پژوهش در ابتدا از طریق پرسشنامه محقق ساخته به بررسی وضعیت موجود شایستگی‌های دانشجومعلم‌ان آموزش ویژه از نظر دانشجویان و اساتید آنها پرداخته شد. سپس این نظر سنجی بر روی نمونه ۲۱ نفری از اساتید رشته آموزش کودکان استثنایی شاغل در پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان استان تهران و همچنین نمونه ی ۳۰ نفری از دانشجومعلم‌ان آموزش ویژه در پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان استان تهران، صورت گرفت که به شیوه هدفمند انتخاب شدند. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط متخصصان تایید و مقدار پایایی آن با روش آلفای کرباخ ۹۲/۶ درصد محاسبه شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در این بخش از پژوهش، از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد.

واژه‌های کلیدی: رویکرد شایستگی، دانشجومعلم‌ان آموزش ویژه، شایستگی‌های فردی، شایستگی‌های اخلاقی، شایستگی‌های حرفه‌ای، شایستگی‌های ارتباطی و اجتماعی، شایستگی‌های روش شناسی

مقدمه

یکی از مهمترین چالش‌ها در زمینه آموزش‌ویژه، توسعه نیروی کار واجد شرایط و فراهم کردن محیط‌های کاری که مشارکت و تعهد معلمان آموزش‌ویژه را حفظ می‌کند، می‌باشد. معلمان آموزش‌ویژه به سبب دشواری‌های محیط کار خود بیشتر در معرض فرسودگی هستند. اسمیت و اینگرلس^۵ [۱] در پژوهش خود نشان دادند در میان معلمانی که نخستین سال کاری خود را سپری می‌کنند، میزان ترک خدمت معلمان آموزش‌ویژه یک و نیم برابر بیشتر از هم‌تایان آنهاست. همچنین محققان تخمین می‌زنند که ۳۰ درصد معلمان آموزش‌ویژه امکان دارد در طی سه سال اول کار، خدمت را ترک کنند [۲].

یکی از اساسی‌ترین راه‌ها برای بهبود این وضعیت توجه به چگونگی برنامه‌های آماده‌سازی دانشجومعلمان آموزش‌ویژه می‌باشد و به این منظور، برنامه‌های آمادگی دانشجومعلمان آموزش‌ویژه باید متغیرهای متنوعی در رابطه با عملکرد موثر معلمان بررسی کند [۳]. توجه به کیفیت نظام تربیت معلم چندی است که مورد توجه سیاست‌گذاران داخلی و بین‌المللی این حوزه قرار گرفته است [۴]. پژوهش‌های بسیاری از اثر مستقیم شایستگی‌های معلمان بر ارتقای کیفیت نظام آموزشی و همچنین بهبود سطح یادگیری دانش‌آموزان حکایت دارد [۵ و ۶]. برنامه ریزی برای دستیابی به بهترین شیوه‌های آموزشی و تقویت شایستگی‌های دانشجومعلمان از مهمترین مسائل هر نظام آموزشی پویا و کارآمد به حساب می‌آید [۷].

عدم توجه به شایستگی‌های مورد نیاز معلمان حتی بهترین آموزش معلمان را نیز تضعیف می‌کند [۸]. مطالعات گیبسون و دمبو^۹ [۹] که از نخستین مطالعات انجام شده در این رابطه می‌باشد، نشان داد که ارتباط نزدیکی بین میزان تلقی معلمان از میزان شایستگی خودشان و بازخوردهای موثر آنها وجود دارد. علاوه بر این نشان دادند معلمانی که احساس شایستگی بالاتری دارند، مدت زمان طولانی‌تری در دوره‌های آموزشی شرکت می‌کنند. همچنین معلمان آموزش‌ویژه که احساس شایستگی بالاتری دارند، کمتر تمایل به ترک کار خود دارند.

مطالعات در این زمینه ادامه یافت، بعدها جنت^۷ و همکارانش [۱۰] ارتباط بین توسعه شایستگی و تعهد به فلسفه و روش‌های آموزشی را در دو گروه از معلمان آموزش‌ویژه بررسی کردند نتایج نشان دادند برنامه‌های آمادگی معلمان، پیشینه نظری محکمی را برای معلمانی که احساس شایستگی بیشتر دارند، فراهم می‌کند.

شناسایی شایستگی‌های مورد نیاز دانشجومعلمان آموزش‌ویژه و استفاده موثر از آن در برنامه‌های آماده‌سازی دانشجومعلمان آموزش‌ویژه به منظور توسعه‌ی حرفه‌ای آنها اخیراً بسیار مورد توجه قرار گرفته است [۱۱]. مطالعات در زمینه شایستگی معلمان و دانشجومعلمان آموزش‌ویژه بسیار محدود است [۱۲]. یک راه موثر در شناسایی شایستگی‌های مورد نیاز دانشجومعلمان آموزش‌ویژه برای ایجاد تحول در برنامه‌های آماده‌سازی آنها، بررسی طرز تلقی آنها از میزان تاثیر برنامه‌های رایج آماده‌سازی بر توسعه‌ی شایستگی‌های آنها می‌باشد. همچنین بررسی نظرات اساتید آنها در این باره که برنامه‌های کنونی آماده‌سازی دانشگاه‌ها تا چه میزان توسعه در حوزه‌های مختلف شایستگی فراهم می‌کند، منجر به دستیابی به اطلاعات مفیدی در این زمینه می‌گردد.

^۵Smith & Ingersoll^۹Gibson & Dembo^۷Jennett

به این منظور در پژوهش حاضر از دانشجومعلمان آموزش‌ویژه و اساتید آن‌ها سوال شده است که تا چه اندازه برنامه‌های کنونی آماده‌سازی دانشگاه‌ها باعث توسعه حوزه‌های مختلف شایستگی در دانشجومعلمان آموزش‌ویژه می‌شود، سپس با جمع بندی نظرات آن‌ها پیشنهاداتی برای طراحی مدل‌های مناسب آموزش دانشجومعلمان آموزش‌ویژه بر اساس شایستگی‌ها ارائه شده است.

۲. روش

در این پژوهش از روش تحقیق کمی استفاده شد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌ی محقق ساخته مشتمل بر ۵ سوال برای تعیین وضعیت شایستگی‌های موجود طراحی شد و پس از بررسی توسط استاد راهنما و انجام اصلاحات در طیف ۵ درجه‌ای تنظیم شد. روایی صوری و محتوایی آن توسط متخصصان تایید و مقدار پایایی آن با روش آلفای کرباخ ۹۲,۶ محاسبه شد.

جامعه کلیه اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان تهران که سابقه‌ی تدریس در درشته آموزش کودکان استثنایی داشتند و کلیه دانشجومعلمان رشته کودکان استثنایی که در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ در دانشگاه فرهنگیان تهران اشتغال به تحصیل داشتند، بود. این نظر سنجی یکبار برای نمونه‌ای متشکل از ۳۰ نفر دانشجومعلمان و یکبار با نمونه‌ای از ۲۱ نفر از اساتید دانشگاه فرهنگیان انجام شده است. تصویر مدل و شرح شایستگی‌های مورد نظر در اختیار شرکت کنندگان قرار گرفت.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در این بخش از پژوهش از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به اینکه شیوه نمره گذاری پرسشنامه در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از خیلی کم (درجه ۱) تا خیلی زیاد (درجه ۵) قرار دارد لذا به منظور ارزشیابی دقیق درجه مطلوبیت شایستگی‌های مورد انتظار دانشجومعلمان آموزش‌ویژه بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۱ عمل شده است.

جدول ۱. طیف مطلوبیت

کاملاً مطلوب	مطلوب	نسبتاً مطلوب	نامطلوب	کاملاً نامطلوب
۵-۴,۱۲	۴,۱۱-۳,۳۴	۳,۳۳-۲,۵۶	۲,۵۵-۱,۷۸	۱-۱,۷۷

۳. بحث و یافته‌ها

۱- به نظر شما دانشجومعلمان آموزش‌ویژه با الگوی کنونی آموزش در دانشگاه فرهنگیان تا چه حد به توسعه‌ی شایستگی‌های مبتنی بر شخصیت و ویژگی‌های فردی مطلوب و کاربردی دست پیدا می‌کنند؟

جدول ۲. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظر سنجی از دانشجوی معلمان در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های فردی

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳		
					اختلاف میانگین	t	Df
فردی	۳۰	۲,۶۱	۰,۴۹	۰,۰۸	-۰,۳۸	-۴,۳۵	۲۹
							۰,۰۰۰

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظر سنجی دانشجوی معلمان در خصوص وضعیت شایستگی‌های فردی ۲,۶۱ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای -۴,۳۵ با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی دار است ($p \leq 0.01$). بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۳ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نسبتاً مطلوب قرار دارد.

جدول ۳. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظر سنجی از اساتید در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های فردی دانشجوی معلمان

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳		
					اختلاف میانگین	t	Df
فردی	۲۱	۲,۵۷	۰,۵۱	۰,۱۱	-۰,۴۵	-۳,۸۳	۲۰
							۰,۰۰۰

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظر سنجی اساتید در خصوص وضعیت شایستگی‌های فردی ۲,۵۷ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای -۳,۸۳ با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی دار است ($p \leq 0.01$). میانگین نشان دهنده این است که میانگین واقعی از میانگین فرضی کمتر است. بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۳ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نسبتاً مطلوب قرار دارد.

۲- به نظر شما دانشجوی معلمان آموزش‌ویژه با الگوی کنونی آموزش در دانشگاه فرهنگیان تا چه حد به شایستگی‌های مبتنی بر مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی مطلوب و کاربردی دست پیدا می‌کنند؟

جدول ۴. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظر سنجی از دانشجومعلمیان در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های مبتنی بر مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳		
					اختلاف میانگین	t	Df
اجتماعی	۳۰	۲,۷۰	۰,۴۱	۰,۰۸	-۰,۲۹	-۳,۵۰	۲۹
							Sig
							۰,۰۰۰

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظر سنجی دانشجومعلمیان آموزش‌ویژه در خصوص وضعیت شایستگی‌های اجتماعی ۲,۷۰ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای -۳,۵۰ با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی دار است ($p \leq 0.01$). میانگین نشان دهنده این است که میانگین واقعی از میانگین فرضی کمتر است. بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۴ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نسبتاً مطلوب قرار دارد.

جدول ۵. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظر سنجی از اساتید در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های مبتنی بر مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی دانشجومعلمیان

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳		
					اختلاف میانگین	t	Df
اجتماعی	۲۱	۲,۷۱	۰,۵۹	۰,۱	-۰,۲	-۲,۳۳	۲۰
							Sig
							۰,۰۰۰

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظر سنجی دانشجومعلمیان آموزش‌ویژه در خصوص وضعیت شایستگی‌های اجتماعی ۲,۷۱ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای -۲,۳۳ با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی دار است ($p \leq 0.01$). میانگین نشان دهنده این است که میانگین واقعی از میانگین فرضی کمتر است. بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۵ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نسبتاً مطلوب قرار دارد.

۳- به نظر شما دانشجومعلمیان آموزش‌ویژه با الگوی کنونی آموزش در دانشگاه فرهنگیان تا چه حد به شایستگی‌های اخلاق حرفه‌ای و کاربردی مطلوب و کاربردی دست پیدا می‌کنند؟

جدول ۶. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظر سنجی از دانشجومعلمیان در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های اخلاق حرفه‌ای

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳		
					اختلاف میانگین	t	Df
اخلاق حرفه‌ای	۳۰	۱,۹۶	۰,۷۰	۰,۱۲	-۰,۵	-۶,۰۳	۲۹
							۰,۰۰۰
							Sig

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظرسنجی دانشجومعلمیان آموزش‌ویژه در خصوص وضعیت شایستگی‌های اخلاق حرفه‌ای ۱,۹۶ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای -۶,۰۳ با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی‌دار است ($p \leq 0.01$). میانگین نشان دهنده این است که میانگین واقعی از میانگین فرضی کمتر است. بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۶ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نا مطلوب قرار دارد.

جدول ۷. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظر سنجی از اساتید در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های اخلاق حرفه‌ای دانشجومعلمیان آموزش‌ویژه

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳		
					اختلاف میانگین	t	Df
اخلاق حرفه‌ای	۲۱	۲,۰۴	۰,۸	۰,۱	-۰,۹	-۵,۴۲	۲۰
							۰,۰۰۰
							Sig

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظرسنجی اساتید دانشگاه فرهنگیان در خصوص وضعیت شایستگی‌های اخلاق حرفه‌ای ۲,۰۴ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای -۵,۴۲ با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی‌دار است ($p \leq 0.01$). میانگین نشان دهنده این است که میانگین واقعی از میانگین فرضی کمتر است. بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۷ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نا مطلوب قرار دارد.

۴- به نظر شما دانشجومعلمیان رشته‌ی آموزش کودکان استثنایی با الگوی کنونی آموزش در دانشگاه فرهنگیان تا چه حد به شایستگی‌های روش شناسی دست پیدا می کنند؟

جدول ۸. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظرسنجی از دانشجومعلم‌ان در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های

روش شناسی

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳		
					اختلاف میانگین	t	Df
روش شناسی	۳۰	۲,۶۴	۰,۴۸	۰,۰۸	-۱,۰۳	-۴,۰۶۲	۲۹
							Sig
							۰,۰۰۰

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظرسنجی دانشجومعلم‌ان در خصوص وضعیت شایستگی‌های روش شناسی ۲,۴۵ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای ۸,۱۳- با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی دار است ($p \leq 0.01$). میانگین نشان دهنده این است که میانگین واقعی از میانگین فرضی کمتر است. بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۸ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نسبتاً مطلوب قرار دارد.

جدول ۹. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظرسنجی از اساتید در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های روش

شناسی دانشجومعلم‌ان آموزش ویژه

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳		
					اختلاف میانگین	t	Df
روش شناسی	۲۱	۲,۴۲	۰,۵۰	۰,۱۱	-۰,۵	-۵,۱۶	۲۰
							Sig
							۰,۰۰۰

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظرسنجی اساتید دانشگاه فرهنگیان در خصوص وضعیت شایستگی‌های روش شناسی ۲,۴۲ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای ۵,۱۶- با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی دار است ($p \leq 0.01$). میانگین نشان دهنده این است که میانگین واقعی از میانگین فرضی کمتر است. بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۹ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نا مطلوب قرار دارد.

۵- به نظر شما دانشجومعلم‌ان رشته‌ی آموزش کودکان استثنایی با الگوی کنونی آموزش در دانشگاه فرهنگیان تا چه حد به شایستگی‌های حرفه‌ای دست پیدا می کنند؟

جدول ۱۰. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظرسنجی از دانشجومعلم‌ان در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳			
					اختلاف میانگین	t	Df	Sig
حرفه‌ای	۳۰	۲,۱۶	۰,۷۳	۰,۱۳	-۰,۸۳	-۶,۳۵	۲۹	۰,۰۰۰

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظرسنجی دانشجویان در خصوص وضعیت شایستگی‌های حرفه‌ای ۲,۱۶ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای -۶,۳۵ با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی دار است ($p \leq 0.01$). میانگین نشان‌دهنده این است که میانگین واقعی از میانگین فرضی کمتر است. بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۱۰ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نا مطلوب قرار دارد.

جدول ۱۱. آزمون تک نمونه‌ای جهت نظر سنجی از اساتید در خصوص تاثیر برنامه آماده‌سازی متداول بر توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان آموزش ویژه

نوع شایستگی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی (وزنی) = ۳			
					اختلاف میانگین	t	Df	Sig
حرفه‌ای	۲۱	۱,۶۶	۰,۵	۰,۱	-۰,۵	-۵,۱۶	۲۰	۰,۰۰۰

نتایج بدست آمده از جدول فوق نشانگر این است که میانگین بدست آمده در نظرسنجی اساتید دانشگاه فرهنگیان در خصوص وضعیت شایستگی‌های حرفه‌ای ۱,۶۶ و از میانگین فرضی ۳ پایین تر است. با توجه به مقدار t تک نمونه‌ای -۵,۱۶ با اطمینان ۰,۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ این تفاوت میانگین از نظر آماری معنی دار است ($p \leq 0.01$). میانگین نشان‌دهنده این است که میانگین واقعی از میانگین فرضی کمتر است. بر اساس شاخص‌های ارائه شده در جدول ۱۱ این شایستگی از نظر مطلوبیت در سطح نا مطلوب قرار دارد.

در جمع بندی توضیحات تکمیلی اساتید دانشگاه فرهنگیان مهمترین عوامل در نارسایی برنامه های کنونی آماده سازی در توسعه شایستگی های دانشجویان عدم توجه به دانش تخصصی کافی و تسلط بر مبانی نظری در حوزه های یادگیری-یاددهی، عدم ایجاد توانایی و مهارت در کاربردن دقیق آموخته ها در میدان عمل، مشارکت و انگیزه ناکافی دانشجویان، کمی اعتماد به نفس و احساس خودکارآمدی دانشجویان، عدم مهارت و دانش تخصصی بعضی از اساتید، ناهمخوانی و غیر واقع بینانه بودن آموزش ها با شرایط دانشگاه و مدارس، انگیزه ناکافی برخی از اساتید، مدیران و معلمان مدارس که باعث از بین رفتن انگیزه دانشجویان می گردد، عنوان شده است.

در جمع بندی توضیحات تکمیلی دانشجویان آموزش ویژه، مهمترین عوامل در نارسایی برنامه های کنونی آماده سازی در توسعه شایستگی های دانشجویان، عدم فراهم آوردن زمینه کافی برای انتقال تجارب یادگیری در محیط های واقعی، فاصله

میان دستورالعمل‌ها و آموزش با شرایط دانشگاه و مدارس که سبب از بین رفتن انگیزه می‌گردد، عدم مهارت و دانش تخصصی بعضی از اساتید، انگیزه ناکافی دانشجو و اساتید، ذکر شده است. آنها احساس می‌کردند به آموزش بیشتر در زمینه کار با کودکان طیف اتیسم و کودکان دارای اختلال یادگیری، فرصت بیشتر برای تمرین مهارت‌های تخصصی و منابع و فعالیت‌های موثر و خلاق برای توسعه‌ی شایستگی‌ها نیاز دارند.

۳. نتیجه گیری

شواهد حاصل از تجزیه و تحلیل‌ها نشان می‌دهد از نظر دانشجومعلم‌ان آموزش‌ویژه برنامه‌های رایج دانشگاه فرهنگیان به طور نسبتاً مطلوبی توسعه شایستگی‌های مبتنی بر شخصیت و ویژگی‌های فردی، شایستگی‌های مبتنی بر مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی و شایستگی‌های مبتنی بر روش‌شناسی آنها را فراهم می‌گند و شایستگی‌های مبتنی بر اخلاق حرفه‌ای و حرفه‌ای را به شکل نامطلوبی توسعه می‌دهد. آن‌ها توجه بیشتر به ایجاد زمینه برای کاربرد مهارت‌ها در زمینه واقعی، ایجاد زمینه برای مشارکت بیشتر دانشجومعلم‌ان در فعالیت‌های آموزش و یادگیری، واقع بینانه بودن آموزش‌ها و هم‌خوانی آن‌ها با شرایط مدارس و دانشگاه، انگیزه اساتید و دانشجویان، منابع و فعالیت‌های موثر و خلاق برای توسعه‌ی شایستگی‌ها و به آموزش بیشتر در زمینه کار با کودکان طیف اتیسم و کودکان دارای اختلال یادگیری را در بهبود برنامه‌های کنونی موثر دانستند. از نظر اساتید دانشگاه فرهنگیان، برنامه‌های رایج دانشگاه فرهنگیان به طور نسبتاً مطلوبی سبب توسعه شایستگی‌های مبتنی بر شخصیت و ویژگی‌های فردی و شایستگی‌های مبتنی بر مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی دانشجومعلم‌ان آموزش‌ویژه می‌گردد و شایستگی‌های مبتنی بر اخلاق حرفه‌ای، شایستگی‌های مبتنی بر روش‌شناسی و شایستگی‌های حرفه‌ای آنها ایجاد نمی‌کند. آن‌ها نیاز به دانش تخصصی و توجه به مبانی نظری، کاهش فاصله بین دستورالعمل‌ها و آموزش‌ها با شرایط دانشگاه و مدارس، انگیزه و مشارکت بیشتر دانشجویان، بالارفتن احساس خودکارآمدی و اعتماد به نفس و انتظارات دانشجومعلم‌ان از خود را در بهبود برنامه‌های کنونی موثر دانستند.

منابع

- ۱- Smith, T., & Ingersoll, R. (۲۰۰۴). What are the effects of induction and mentoring on beginning teacher turnover? *American Educational Research Journal*, 41, 681-684.
- 2- Plash, S., & Piotrowski, C. (2006). Retention issues: A study of Alabama special education teachers. *Education*, 127, 125-128.
- 3- Lee, Yeunjoo; Patterson, Philip P.; Vega, Luis A, Perils to Self-Efficacy Perceptions and Teacher-Preparation Quality among Special Education Intern Teachers, *Teacher Education Quarterly*, v38 n2 p61-76 Spr 2011
- 4- Ingvarson, (2013). "Linking appraisal and professional development", in Lokan, J. and McKenzie, P (Eds.) *Teacher appraisal: Issues and approaches*. Australian Council for Educational Research, Victoria: Brown, Prior, Anderson Pty. Ltd
- 5- Helen Huntly, Beginning Teachers" Conceptions of Competence, *Journal of College Teaching and Learning*· January 2011

۶- Mike Coldwell, Exploring the influence of professional development on teacher careers : developing a path model approach 2017, Teaching and Teacher Education

۷- ملکی، حسن. (۱۳۹۱). صلاحیت‌های حرفه معلمی. سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.

۸- Nieto, S. (2005). Public education in the 20th century and beyond: High hopes, broken promises, and an uncertain future. *Harvard Educational Review*, 75(1), 43-64.

۹- Gibson, S., & Dembo, M. (1984). Teacher efficacy: A construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76, 569-582.

۱۰- Jennett, H., Harris, S., & Mesibov, G. (۲۰۰۳). Commitment to philosophy, teacher efficacy, and burn out among teachers of children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 33, 583-593.

۱۱- Özdemir Özden, D. and Özden, M. (2010). Determination of teacher candidates' level of gaining proficiency in teaching profession: The case of Dumlupınar University. *Balikesir University Journal of the Institute of Social Sciences*, 12 (22), 175-186.

12- Cevriye ERGÜLa ,Berrin BAYDIKb, Şeyda DEMİR2013, Opinions of In-Service and Pre-Service Special